सबैला नगरपालिका शिक्षा ऐन २०८३

प्रस्तावना: नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्राप्त शिक्षा सम्बन्धी अधिकार कार्यान्वयन गर्न र सबैला नगरपालिका क्षेत्र भित्र स्थापना हुने तथा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयहरुको व्यवस्थापन सुधार गर्दै गुणस्तरीय शिक्षाको विकास गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सबैला नगरपालिकाको नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भः-

(१) यस ऐनको नाम "सबैला नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०८३" रहेको छ ।

(२) यो ऐन सबैला नगरपालिका क्षेत्रभर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-

(क) "ऐन" भन्नाले सबैला नगरपालिका शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(ख) "संघीय शिक्षा ऐन" भन्नाले संघीय संसदले बनाएको शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(ग) "प्रदेश शिक्षा ऐन" भन्नाले मधेश प्रदेशको संसदले बनाएको शिक्षा ऐनलाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) "नगरपालिका" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम स्थापना भएको सबैला नगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "कार्यपालिका" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(च) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले आधारभूत शिक्षा र माध्यमिक शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(छ) "प्रारम्भिक बाल शिक्षा" भन्नाले चार वर्ष उमेर पुरा भई पाँच वर्ष उमेर पुरा नगरेका बालबालिकाको लागि दिइने प्रारम्भिक बाल शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(ज) "आधारभूत शिक्षा" भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(झ) "माध्यमिक शिक्षा" भन्नाले कक्षा ९ देखि कक्षा १२ सम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ञ) "विशेष शिक्षा" भन्नाले दृष्टिविहिन, बहिरा, अटिजम, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्त श्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ट) "समावेशी शिक्षा" भन्नाले देहायको शिक्षा सम्झनुपर्छ:

(१) दृष्टिविहिन, न्यून दृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्तश्रवण, अटिजम, बौद्धिक, शारीरिक वा अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधीनमा रही दिइने शिक्षा,

(२) सामाजिक, आर्थिक वा भौगोलिक कारणले पछाडि परेका व्यक्तिलाई विभेद रहित वातावरणमा दिइने शिक्षा ।

(ठ) "प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा" भन्नाले प्राविधिक ज्ञान सीप तथा विषयबस्तु सिकाइको व्यवस्था गरी प्रविधि र व्यवसायको शिक्षा प्रदान गर्न कक्षा ९ देखि कक्षा १२ सम्म दिइने शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(ण) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(त) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान पाउने गरी

प्रमाणीकरण

२०८३/०८/०८

काशीराम यादव

अनुमति तथा स्विकृति प्राप्त विद्यालयलाई सम्झिनु पर्छ।

(त१) "प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षा केन्द्र" भन्नाले खण्ड (छ) बमोजिमको शिक्षा दिन खोलिएको प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र, नर्सरी, किन्डरगार्डन र मन्टेश्वरी शिक्षा लगायतलाई सम्झनुपर्छ ।

(थ) "आधारभूत विद्यालय" भन्नाले खण्ड (ज) बमोजिमको शिक्षा दिइने विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(द) "माध्यमिक विद्यालय" भन्नाले खण्ड (ज) र (झ) वा खण्ड (झ) बमोजिमको शिक्षा दिइने विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(ध) "धार्मिक विद्यालय" भन्नाले परम्परागत रुपमा चलिआएका गोन्पा, गुरुकुल, आश्रम, मदरसा जस्ता धार्मिक विद्यालयहरुलाई सम्झनुपर्छ ।

(न) "आवासीय विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा नगरपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रुपमा अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त गरेको विद्यालयलाई सम्झनुपर्छ ।

(प) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(फ) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले मधेश प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(ब) "शिक्षक सेवा आयोग" भन्नाले संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्ने आयोग सम्झनुपर्छ ।

(भ) "पाठ्यक्रम विकास केन्द्र" भन्नाले संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको पाठ्यक्रम निर्माणको लागि जिम्मेवार निकायलाई सम्झनु पर्दछ ।

(म) "राष्ट्रिय किताबखाना (शिक्षक)" भन्नाले संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम गठन भएको राष्ट्रिय किताबखाना (शिक्षक) सम्झनुपर्छ ।

(य) "प्रमुख" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।

(र) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।

(ल) "शाखा प्रमुख" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको शैक्षिक प्रशासन शाखाको प्रमुख वा प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(व) "निरीक्षक" भन्नाले विद्यालयको निरीक्षण एवं सुपरिवेक्षण गर्न तोकिएको अधिकृत कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(श) "प्रधानाध्यापक" भन्नाले विद्यालयको प्राज्ञिक एवं प्रशासनिक प्रमुखको रुपमा नियमानुसार नियुक्ति भएको विद्यालयको अध्यापकलाई सम्झनुपर्छ ।

(ष) "शिक्षक" भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनुपर्छ र सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउँछ ।

(स) "अभिभावक" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ सो शब्दले विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन गर्ने प्रयोजनका लागि विद्यार्थीको बाबु, आमा बाजे वा बज्यै लाई समेत जनाउँछ ।

(ह) "कर्मचारी" भन्नाले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(क्ष) "माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा" भन्नाले माध्यमिक तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सम्झनुपर्छ ।

(त्र) "आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा" भन्नाले आधारभूत तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ) "अनुमति" भन्नाले नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले स्थायी स्वीकृति वा सहायता प्रदान गरिनसकेको कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिइएको अस्थायी स्वीकृतिलाई

प्रमाणीकरण

कारीराम यादव
नगर प्रमुख

सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ१) "स्वीकृति" भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पुरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार वा नगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ२) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्य स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी शैक्षिक गुठी सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ३) "शैक्षिक सत्र" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराइने वार्षिक अवधि सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ४) "शिक्षा समिति" भन्नाले यसै ऐन बमोजिम गठन भएको नगर शिक्षा समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ५) "परीक्षा समिति" भन्नाले आधारभूत शिक्षाको अन्त्यमा लिइने परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न गठित समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ६) "व्यवस्थापन समिति" भन्नाले यसै ऐन बमोजिम विद्यालयहरुमा गठन हुने विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ७) "शुल्क" भन्नाले तोकिए बमोजिमका विद्यालयले नियम अनुसार विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ८) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ९) "स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन" भन्नाले संघीय संसदले जारी गरेको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ१०) "सभा" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ११) "स्थानीय तह" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम गठन भएका गाउँपालिका वा नगरपालिका सम्झनुपर्छ ।

(ज्ञ१२) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्डमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

<u>३. विद्यालय खोल्न अनुमति लिनुपर्नेः</u> (१) नगरपालिका बाहेक अन्य कुनै नेपाली नागरिकले विद्यालय खोल्न, कक्षा थप र तह थप गर्न चाहेमा सम्बन्धित वडाको सिफारिस सहित तोकिएको ढाँचामा शैक्षिक सत्र सुरु हुनु भन्दा तीन महिना अगावै नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ । त्यसरी निवेदन दिँदा संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहनेले सो विद्यालय शैक्षिक गुठी वा सहकारी कुन रुपमा सञ्चालन गर्ने हो, सो वेहोरा समेत निवेदनमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा शाखा प्रमुखले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्ने, गराउनेछ र जाँचबुझ गर्दा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन मनासिब देखिएमा नगर शिक्षा समितिको निर्णय अनुसार तोकिएको शर्तबन्देज पालना गर्ने गरी अनुमति दिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमति लिई सञ्चालनमा रहेको विद्यालयले तोकिएको शर्तबन्देज पालना तथा पुरा गरेमा नगर कार्यपालिकाले सो विद्यालयलाई स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(४) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कम्पनीको रुपमा सञ्चालनमा रहेका विद्यालयले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी वा सहकारी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछन ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निवेदन परेमा निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्दा विद्यालयको माग मनासिव देखिएमा माग बमोजिम नगर शिक्षा समितिले विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति दिन

प्रमाणीकरण
काशीराम यादव
नगर प्रमुख

सक्नेछ ।

(६) उपदफा (२) वा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहायका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी वा सहकारीको रुपमा सञ्चालन गर्न अनुमति दिइने छैन ।

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएको विद्यालय,

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएको विद्यालय,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दान दातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएको विद्यालय,

(७) (क) शैक्षिक गुठीको रुपमा विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहनेले शैक्षिक गुठी सम्बन्धी विधान बनाई नगरपालिकामा दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

(ख) शैक्षिक गुठी निजी वा सार्वजनिक गरी दुई किसिमले दर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ग) शैक्षिक गुठी तथा सहकारी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(८) निजी स्रोतबाट प्रारम्भिक बाल बिकास तथा शिक्षा केन्द्र खोल्ने अनुमति वा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था उपदफा (१) बमोजिम हुनेछ ।

(९) सामाजिक परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्य राखी गुरुकुल, मदरसा, गुम्बा समेतका विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिएको प्रकिया पुरा गरी सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(१०) मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था उपदफा (१) र (२) बमोजिम नै हुनेछ ।

(११) प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरु यसै ऐन बमोजिम स्थापना भएको मानिनेछ ।

(१२) उपदफा (९) बमोजिम अनुमति वा स्वीकृत प्राप्त विद्यालयको सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>४. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्थाः-</u> (१) नगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी कुनै सामुदायिक विद्यालयमा विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, दूर तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) विशेष शिक्षा र समावेशी शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था साधारण शिक्षा सरह हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष शिक्षातर्फ अध्ययनरत बालबालिकाको लागि पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक, सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया र मूल्याङ्कन प्रणालीमा फरक व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(४) नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार सामुदायिक सिकाइ केन्द्रमार्फत साक्षरोत्तर एवम् निरन्तर शिक्षा लगायतका अन्य अनौपचारिक शैक्षिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(५) तोकिएको पूर्वाधार पुरा गरेको पाइएमा नगरपालिकाले कुनै संस्थागत विद्यालयलाई यस दफामा उल्लेखित कार्यक्रमहरु आफ्नै स्रोतमा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(६) विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र दूर तथा खुला शिक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

५. शिक्षाको प्रकारः- विद्यालय शिक्षाको प्रकार देहाय अनुसार हुनेछ ।

(क) आधारभूत शिक्षाः (१) साधारण शिक्षा

(२) परम्परागत धार्मिक शिक्षा

(ख) माध्यमिक शिक्षाः

(१) साधारण शिक्षा

(२) परम्परागत धार्मिक शिक्षा

(३) प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

६. शिक्षाको माध्यमः- (१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा वा अंग्रेजी भाषा वा दुवै भाषा हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहायको अवस्थामा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) आधारभूत तहको प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि कक्षा ५ सम्म विद्यार्थीको मातृभाषामा समेत शिक्षा दिन सकिनेछ ।

(ख) गैर नेपाली नागरिकले विद्यालयमा अध्ययन गर्दा निजले चाहेमा अनिवार्य नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषा विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ र सो सम्वन्धी व्यवस्था नगरपालिकाको समन्वयमा विद्यालयमा विद्यालयले मिलाउनु पर्नेछ ।

(ग) भाषा विषयमा अध्यापन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुनेछ ।

७. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकः- (१) विद्यालयले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र अन्य सन्दर्भ सामग्री लागू गर्नु पर्नेछ ।

(२) पाठ्यक्रम र पाठयपुस्तक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून, प्रदेश कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम वा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

८. नगर शिक्षा समितिः- (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भइरहेका र स्थापना हुने विद्यालयको व्यवस्थापन, रेखदेख र समन्वय लगायतका कार्य गर्नको लागि देहाय बमोजिमको नगर शिक्षा समिति रहनेछ ।

(क) नगरपालिका प्रमुख वा निजले तोकेको एक जना नगर कार्यपालिकाको सदस्य -अध्यक्ष

(ख) नगर प्रमुखबाट मनोनीत नगर कार्यपालिकाका एक जना दलित महिला सहित दुई जना महिला सदस्य -सदस्य

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -सदस्य

(घ) नगर स्तरीय नेपाल शिक्षक महासंघको अध्यक्ष एक जना - सदस्य

(ङ) सामाजिक विकास समिति संयोजक - सदस्य

(च) नगरभित्रका सामुदायिक विद्यालयका व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरु मध्येबाट नगर प्रमुखले तोकेको एक जना - सदस्य

(छ) नगर क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु मध्ये नगर शिक्षा समितिबाट मनोनीत एक जना महिला सहित दुईजना प्रधानाध्यापक- सदस्य

(ज) संस्थागत/शैक्षिक गुठी/सहकारी विद्यालयहरूको प्रतिनिधिमुलक संस्था मध्येबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी अध्यक्षले तोकेको प्रतिनिधि एक जना -सदस्य

(झ) नगरक्षेत्रका शिक्षक- अभिभावक संघका तर्फबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी नगर

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

प्रमुखले तोकेको अध्यक्ष एक जना -सदस्य

(ञ) स्थानीय समाजसेवी वा शिक्षाप्रेमीहरु मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनीत गरेका दुई जना महिला -सदस्य

(ट) नगरपालिका भित्र सञ्चालित विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा वा स्रोत कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालय वा आपाङ्गता सम्बन्धि शिक्षण संस्थाबाट प्रतिनिधित्व हुनेगरी नगर शिक्षा समितिबाट मनोनीत अपाङ्गता भएको व्यक्ति एक जना -सदस्य

(ठ) शाखा प्रमुख वा शाखा प्रमुखले तोकेको शिक्षा अधिकृत -सदस्य सचिव

(२) समितिमा मनोनीत सदस्य खण्ड (छ) र (ज) को पदावधि एक वर्षको हुनेछ भने त्यस्ता अन्य मनोनीत सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ । त्यस्ता सदस्यहरूले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा निजलाई मनोनीत गर्ने निकायले जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर यसरी हटाउनु पूर्व निजलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

(३) समितिले विषय विशेषज्ञ वा कुनै कर्मचारीलाई बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(४) बैठक सञ्चालनको लागि गणपुरक संख्या कम्तीमा ५० प्रतिशत हुनेछ । बैठकको निर्णय सर्वसम्मत हुन नसकेमा बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

९. नगर शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः- प्रचलित कानून बमोजिम अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त नगर शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अध्ययन अनिवार्य रुपमा गराउन अभिभावकलाई सचेतना गराउने तथा त्यसका लागि प्रोत्साहन गर्ने,

(ख) विद्यालयमा भर्ना भएका वा नभएका बालबालिका लगायत अन्य व्यक्तिको उमेर, जात, लिङ्ग समेतको आधारमा विवरण बनाई अद्यावधिक गराई राख्ने,

(ग) विद्यालयको शैक्षिक योजना सम्बन्धी अभिलेख अद्यावधिक गराइराख्ने,

(घ) व्यवस्थापन समितिलाई स्थानीय स्रोत, साधनको पहिचान र परिचालनमा सहयोग पुऱ्याउने तथा विद्यालयलाई प्राप्त स्रोतको बाँडफाँड गर्ने,

(ङ) गरिबीको रेखामुनी रहेका परिवारको लगत राखी त्यस्ता परिवारका बालबालिकालाई शिक्षामा सहभागिता गराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,

(च) व्यवस्थापन समितिको कार्यमा समन्वय गर्ने तथा शिक्षाको गुणात्मक विकासको लागि विद्यालयको सुपरीवेक्षण र अनुगमन गरी प्रधानाध्यापक, शिक्षक लगायत व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक सुझाव र सहयोग गर्ने,

(छ) विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रम, तालिम, गोष्ठी, सेमिनार आदि सञ्चालन गर्ने,

(ज) विद्यालयको भौतिक स्थितिको अध्ययन गरी सुधारका लागि सहयोग गर्ने,

(झ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण तयार गर्न सहयोग गर्ने,

(ञ) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका शिक्षित जनशक्तिको अभिलेख राखी त्यस्ता जनशक्तिलाई

प्रमाणीकरण
कासीराम यादव
नगर प्रमुख

स्वयंसेवक भई विद्यालयमा अध्यापन गर्न प्रोत्साहित गर्ने,

(ट) शिक्षकको कार्यदक्षताको आधारमा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने,

(ठ) विद्यालयको लागि आवश्यक साधन स्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने,

(ड) विद्यालयस्तरीय अन्तर खेलकुद तथा अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको विकास तथा सञ्चालन गराउने र सोको लागि पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने,

(ढ) नगर क्षेत्रभित्रका बालबालिकाको विद्यालय शिक्षामा पहुचँ बढाउनको लागि व्यवस्था गर्ने,

(ण) नगर क्षेत्रभित्र विशेष शिक्षा तथा समावेशी शिक्षा, गुरुकुल, मदरसा, गुम्बाबाट प्रदान गरिने शिक्षा सम्बन्धी योजना तर्जुमा गर्ने,

(त) विद्यालयहरुको विपद्‌जोखिम अवस्था लेखाजोखा गरी प्रभाव न्यूनीकरण लागि कार्ययोजना तयार गर्ने,

(थ) विद्यालय शिक्षामा सुधारका लागि नगर शिक्षा नीति तथा योजना बनाई स्वीकृतिका लागि नगर सभामा पेस गर्ने,

(द) आफ्नो सेवा क्षेत्रभित्र विद्यालय सञ्चालन अनुमति, स्वीकृति, विद्यालय सार्ने, गाभ्ने लगायतका कार्य गर्ने गराउने,

(ध) आफ्नो सेवा क्षेत्रभित्रका शिक्षक, कर्मचारीहरुको विवरण अद्यावधिक गराउने, रिक्त दरवन्दीमा स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न शिक्षक सेवा आयोगमा विस्तृत विवरण सहितको माग पेश गर्न लगाउने,

(न) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक, शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी मिलान र सरूवा गर्ने,

(प) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई यस ऐन, नियमावली बमोजिम शिक्षा शाखा प्रमुख र विद्यालय व्यवस्थापन समितिले कारवाही गर्न अधिकार नभएको विषयमा कारवाहीको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिको राय सहितको प्रतिवेदन प्राप्त भएमा सो उपर कार्यवाही गर्ने/गराउने,

(फ) नगरपालिका भित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा सम्बन्धित विद्यालयको स्रोतबाट तलब भत्ता पाउने गरी वा नगरपालिकाले अनुदान प्रदान गर्ने गरी आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी स्वीकृत गर्ने,

(ब) शिक्षाको गुणस्तर कायम राख्न सुचक निर्धारण गर्ने,

(भ) विद्यालयको सामाजिक परीक्षण गराउने,

(म) नगरको शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न लगाउने,

(य) विद्यालय नक्सांकन तथा समायोजन सम्वन्धी कार्य गर्ने,

(र) नगर शिक्षा समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. समितिको बैठक :- (१) नगर शिक्षा समितिको बैठक सामान्यतया दुई महिनामा एकपटक बस्नेछ ।

(२) समितिका अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले बैठक बोलाउनेछ ।

(३) बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

११. परीक्षाको सञ्चालन र व्यवस्थापन:- (१) माध्यमिक शिक्षाको कक्षा दश र माध्यमिक तहको अन्त्यमा हुने परीक्षाको सञ्चालन संघीय शिक्षा ऐन बमोजिम हुनेछ ।

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

(२) आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा नगरपालिकाले सञ्चालन गर्नेछ ।

(३) आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र नतिजा विश्लेषण समेतको कार्य गर्न देहाय बमोजिमको आधारभूत तह उत्तीर्ण परिक्षा समिति रहनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत –अध्यक्ष

(ख) परीक्षा केन्द्र भएको विद्यालयको प्रधानाध्यापक एक जना –सदस्य

(ग) नगरपालिका भित्रका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरुको प्रतिनिधित्व हुनेगरी कम्तिमा दुईजना महिलासहित परीक्षा समितिद्वारा मनोनीत गरेका तिन जना –सदस्य

(घ) शिक्षा शाखा प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकृत –सदस्य सचिव

(४) समितिको मनोनीत सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(५) परीक्षा समितिले विषय विशेषज्ञ वा कुनै कर्मचारीलाई बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(६) परीक्षा समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

<u>(१२) आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार :-</u> समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) परीक्षा सञ्चालन सम्बन्धमा नीति निर्धारण गर्ने,

ख) नगरपालिकाले तोकेको न्युनतम शैक्षिकस्तर कायम गरेका विद्यालयलाई आफ्नो विद्यालयको परीक्षा आँफै वा समूहगत रुपमा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने,

ग) परीक्षा केन्द्र तोक्ने र केन्द्राध्यक्ष नियुक्ति गर्ने,

घ) प्रश्नपत्र निर्माण, उत्तरकुञ्जिका निर्माण, उत्तरपुस्तिका परीक्षण तथा सम्परीक्षण गराउने,

ङ) विद्यालयहरुलाई समूहमा विभाजन गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने,

च) परीक्षाफल प्रकाशित गराउने तथा उत्तीर्ण परीक्षार्थीहरुलाई प्रमाणपत्र दिने,

छ) परीक्षा शुल्क तथा परीक्षा सम्बन्धी काममा संलग्न व्यक्तिको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने,

ज) कुनै परीक्षा केन्द्रमा अनियमितता भएमा आवश्यकतानुसार परीक्षा बदर गरी पुनःपरीक्षा गराउने वा त्यस्तो परीक्षा केन्द्र बन्द गर्ने,

झ) दैवीप्रकोप वा अन्य कुनै कारणबाट निर्धारित समयमा परीक्षा सञ्चालन गर्न वा परीक्षाफल प्रकाशित गर्न बाधा पर्न गएमा तुरुन्तै आवश्यक निर्णय लिने,

ञ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा नगरपालिकाले तोके बमोजिमको अन्य कार्य गर्ने ।

ट) परीक्षा समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार कुनै उपसमिति वा कार्य टोली वा कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

<u>१३. नगर शिक्षा कोषः-</u> (१) सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार, शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न, विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी तथा अभिभावकहरुलाई प्रोत्साहन तथा क्षमता विकासका कार्य गर्न तथा आधारभूत तह परीक्षा सञ्चालनमा सहयोग पुर्‍याउन नगरपालिकामा एक नगर शिक्षा कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरु रहनेछन:-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(ख) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ग) नगरपालिकाबाट प्राप्त अनदुान रकम,

(घ) संस्थागत विद्यालयबाट प्राप्त विद्यालयको वार्षिक कुल आम्दानीमध्ये तोकिए बमोजिमको

प्रमाणीकरण

कारीराम यादव
नगर प्रमुख

रकम,

(ङ) नगर शिक्षा समिति तथा परीक्षा समितिको निर्णयानुसार प्राप्त हुने रकम,

(च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र परिचाल नगर शिक्षा समितिको निर्णयानुसार हुनेछ ।

१४. विद्यालय व्यवस्थापन समितिः- (१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(क) अभिभावकहरुले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएका दुईजना महिला सहित चारजना - सदस्य

(ख) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिले मनोनीत गरेको वडा समितिको सदस्य - सदस्य

(ग) विद्यालयका शिक्षकहरुले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएको एकजना -सदस्य

(घ) विद्यालयको प्रधानाध्यापक -सदस्य सचिव

खण्ड (क) र खण्ड (ग) बमोजिमका सदस्यहरु सर्वसम्मत रुपमा छनोट गर्नु पर्नेछ। आवश्यकता भन्दा बढि इच्छुक भएमा सर्व सहमतिमा गोलाप्रथाको माध्यमबाट टुङ्गो लगाउन सकिने छ।

(२) विशेष शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तिमा पचास प्रतिशत सदस्यहरु अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका अभिभावकहरु र समावेशी वा स्रोत कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा एक जना सदस्य अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका अभिभावक रहनेछन् ।

(३) प्राविधिक र व्यवसायिक विषयमा अध्यापन गराउने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा उद्योग तथा वाणिज्य संघका दुईजना प्रतिनिधि सदस्य रहनेछन् ।

(४) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरुले उपदफा (१) को खण्ड (क), बमोजिमका सदस्यहरु मध्येबाट छानेको सदस्य सो समितिको अध्यक्ष हुनेछ ।

तर एउटै व्यक्तिलाई दुई पटक भन्दा बढी अध्यक्ष पदमा छनौट गर्न पाइने छैन, यो भन्दा अगाडि छनौट भइसकेको समेतलाई गणना गरिनेछ ।

(५) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभएसम्मका लागि वा अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सो समितिका ज्येष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(६) सम्बन्धित शिक्षा शाखा प्रमुख / शिक्षा अधिकृतलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(७) संस्थागत/शैक्षिक गुठि /सहकारी विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

क) विद्यालयका संस्थापक, लगानीकर्ता वा अभिभावकहरु मध्येबाट विद्यालयको सिफारिसमा नगर प्रमुखले मनोनीत गरेको व्यक्ति -अध्यक्ष

ख) अभिभावकहरुले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएका एकजना महिला सहित दुईजना - सदस्य

ग) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिले मनोनीत गरेको वडा समितिको सदस्य - सदस्य

(घ) सम्बन्धित विद्यालय निरीक्षक - सदस्य

(ङ) विद्यालयका शिक्षकले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएको एकजना - सदस्य

 प्रमाणीकरण

कारीराम यादव
नगर प्रमुख

(च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक -सदस्य सचिव

(८) उपदफा (१), (४) र (७) बमोजिम छानिएका वा मनोनीत अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ । त्यस्ता अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा त्यसरी छान्ने वा मनोनयन गर्ने अभिभावक, पदाधिकारी वा निकायले निजलाई जुनसुकैबखत पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी हटाउनु अघि निजलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट बन्चित गरिने छैन ।

(९) सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,

(ख) विद्यालयको लागि चाहिने आर्थिक स्रोत जुटाउने,

(ग) शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमको लागि छनौट गर्ने,

(घ) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको सेवाको सुरक्षा र सम्वर्द्धन गर्ने,

(ङ) विद्यालयको स्रोतबाट व्यहोर्ने गरी शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्त गर्ने, त्यसरी नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीलाई नगरपालिकाले समान तहका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तोकिदिएको तलब स्केलमा नघटाई तलब भत्ता दिने,

(च) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको दरवन्दीको शिक्षक तथा कर्मचारीको पद रित्त हुन आएमा स्थायी पदपूर्तिको लागि सो पद रिक्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयसहित नगरपालिकामा लेखी पठाउने,

(छ) विद्यालय सुधार योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने

(ज) विद्यालयको शैक्षिकस्तर वद्धि गर्न आवश्यक सामान तथा शैक्षिक सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने,

(झ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने विभिन्न कार्यक्रमहरूमा विद्यालयलाई सरिक गराउने,

(ञ) विद्यार्थीहरूले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,

(ट) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको अभिलेख अद्यावधिक गराई राख्ने,

(ठ) प्रत्येक वर्ष विद्यालयका चन्दादाता र अभिभावकहरूको भेला गराई विद्यालयको अघिल्लो शैक्षिक कार्यक्रमको सम्बन्धमा जानकारी गराउने,

(ड) विद्यालयको लेखापरीक्षणको लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका लेखापरीक्षकहरु मध्ये कम्तीमा तीनजना लेखापरीक्षकको नाम नियुक्तिको लागि नगरपालिका समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ढ) विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी तथा अभिभावकलाई विद्यालयको विकास तथा पठनपाठन सम्बन्धमा उत्प्रेरित गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,

(ण) विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराइएको छात्रवृत्ति रकम प्रदान गर्ने,

(त) निरीक्षकले विद्यालयको छड्के जाँच वा निरीक्षण गर्दा हाजिरी पुस्तिका वा विद्युतीय हाजिरीमा गयल जनाएकोमा त्यस्ता गयल भएका शिक्षक तथा कर्मचारीको गयल भएका दिनको शिक्षा शाखामा तलब कट्टा गर्नको लागि सिफारिस गर्ने,

(थ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सचिवालय विद्यालय भवनमा राख्ने तथा विद्यालयको

प्रमाणीकरण

कारीराम यादव
नगर प्रमुख

कागजपत्र र अभिलेख सुरक्षित गर्ने,

(द) नगरपालिकासँग समन्वय गरी शैक्षिक विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,

(ध) विद्यालयमा लक्षित समूहका लागि विशेष प्रकृतिको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिएमा नगरपालिकामा माग गर्ने,

(न) वार्षिक रुपमा विद्यालयका लागि आवश्यक मालसामान, मसलन्द सामग्रीको खरिद योजना स्वीकृत गर्ने,

(प) विद्यालयको विपद्‌जोखिम अवस्था लेखाजोखा गरी प्रभाव न्यूनीकरणका लागि कार्ययोजना बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,

(फ) विद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने,

(ब) विद्यालयको स्रोतबाट नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, शर्त तथा विभागीय कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधि बनाई शाखा प्रमुख मार्फत नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराई लागू गर्ने,

(भ) शिक्षक तथा कर्मचारीले आफ्नो पद अनुसारको आचरण पालना नगरेमा वा काम, कर्तव्य पुरा नगरेमा प्रचलित कानून बमोजिम सचेत गराउने,

(म) नगरपालिकाले दिएको निर्देशन अनुरूप काम गर्ने ।

(य) विद्यालयको सामाजिक परीक्षण गराई सम्बन्धित निकायहरुमा प्रतिवेदन पेस गर्ने ।

(र) स्थायी नियुक्ति सरूवा भई आउने शिक्षकलाई विद्यालयमा हाजिर गराउने व्यवस्था मिलाउने।

(व) तोकिए बमोजिम शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने ।

(व) विद्यलायमा स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक उपलब्धता र प्रयोगको प्रभावकारिता जाँचबुझ गर्ने ।

(१०) संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) विद्यालयको शैक्षिक गुठीका गुठीयार वा कम्पनीका सञ्चालकसँग समन्वय गरी विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,

(ख) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवाको सुरक्षा र सम्बर्धन गर्ने,

(ग) विद्यार्थीहरूलाई परीक्षामा सामेल गराउने,

(घ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने विभिन्न कार्यक्रमहरूमा विद्यालयलाई सरिक गराउने,

(ङ) प्रत्येक वर्ष विद्यालयका चन्दादाता र अभिभावकहरूको भेला गराई विद्यालयको अघिल्लो शैक्षिक वर्षको आय, व्यय तथा शैक्षिक उपलब्धी र आगामी वर्षको शैक्षिक कार्यक्रमको सम्बन्धमा जानकारी गराउने,

(च) विद्यालयको शिक्षक पदको दरबन्दी स्वीकृत गर्ने तथा रिक्त पदमा अस्थायी शिक्षक नियुक्त गर्ने र विद्यालयको नियमावलीमा व्यवस्था गरी स्थायी पदपर्तिको प्रक्रिया शुरु गर्ने,

(छ) विद्यालयमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीलाई सामदुायिक विद्यालयका समान तहका शिक्षकले पाउने तलव भत्तामा नघट्ने गरी सुविधा उपलब्ध गराउने,

(ज) शिक्षक तथा कर्मचारी कल्याण कोषको व्यवस्था गर्ने,

प्रमाणीकरण

कारीराम यादव
नगर प्रमुख

(झ) खण्ड (ज) बमोजिमको कोषमा जम्मा भएको रकम सोही खण्डमा उल्लिखित काममा मात्र खर्च गर्ने,

(ञ) आफ्नो आचरण अनुसार काम नगर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई विभागीय कारवाही गर्ने,

(ट) विद्यालयको लेखा परीक्षणको लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका लेखापरीक्षकहरू मध्येबाट कम्तीमा तीनजना लेखापरीक्षकको नाम नियुक्तिको लागि नगरपालिका समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ठ) विद्यार्थीहरूले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,

(ड) नगरपालिकाले दिएका निर्देशन अनुरूप काम गर्ने ।

(ढ) तोकिए बमोजिम शिक्षक/अभिभावक संघ गठन गर्ने ।

(ण) विद्यालयमा स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठयपुस्तकको उपलब्धता र प्रयोगको प्रभावकारिता जाँचबुझ गर्ने ।

(त) तोकिए बमोजिम विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति रकम प्रदान गराउने,

(११) व्यवस्थापन समितिले आफ्नो अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार व्यवस्थापन समितिको सदस्य/सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(१२) व्यंवस्थापन समितिको छनौट योग्यता तथा बैठक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>**१५. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिनेः-**</u> (१) तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न नसकेमा सोको कारण खुलाई शाखा प्रमुखको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिले देहायको अवस्थामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई विघटन गर्न सक्नेछ ।

(क) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा,

(ख) विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खल्बल्याएमा,

(ग) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा नगरपालिकाको नीति विपरित काम गरेमा,

(घ) विद्यालयको व्यवस्थापन सन्तोषजनक रूपमा गर्न नसकेमा,

(ङ) सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले दिएको निर्देशनको पालन नगरेमा ।

तर त्यसरी विघटन गर्नु अघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मनासिव मौका दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि वा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको म्याद सकिएको र शैक्षिक सत्र सुरु भएको २५ दिन भित्र दुई पटक सम्म अभिभावक भेला गर्दा पनि विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन हुन नसकेमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कामकाज गर्न दफा १६ बमोजिम अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्नु पर्नेछ। सो समितिको म्याद सोहि शैक्षिक सत्र सम्म मात्र हुनेछ। तर अर्को व्यवस्थापन समिति गठन नभए सम्म कामकाजको लागि बढिमा दुई महिना म्याद थप गर्न सकिने छ।

१६. अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः- (१) यस ऐनको दफा १४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको अभिभावक छनौट गर्दा देहायका आधारहरु अपनाउनु पर्नेछ ।

(क) <u>कक्षा १ देखि १२ सम्मको विद्यालयको हकमा</u>

प्रमाणीकरण

कासीराम यादव
नगर प्रमुख

(क१) कक्षा दशमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा एघारमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक, एक जना -सदस्य

(क२) कक्षा आठमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(क३) कक्षा पाँचमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा छमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(क४) कक्षा तिनमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा चारमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(क५) माथिका खण्ड (क१), (क२), (क३), र (क४) को आपसी सहमति वा क्रमशः पहिलो प्राथमिकता बाट कम्तिमा २ जना महिला छनोट हुनेछन। तोकिएका अभिभावक इच्छुक नभएमा वा शैक्षिक योग्यता बाहेकको प्रचलित ऐन कानून बमोजिम अयोग्य भएमा सोही कक्षाहरुको दोस्रो वा तेस्रो स्थान प्राप्त गरेको विद्यार्थीको अभिभावकहरु मध्येबाट ती सदस्यहरुको छनौट गरिनेछ ।

(ख) कक्षा १ देखि कक्षा १० सम्मको विद्यालयको हकमा

(ख१) कक्षा आठमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ख२) कक्षा पाँचमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा छ मा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ख३) कक्षा तीनमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा चारमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ख४) कक्षा एकमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा दुईमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ख५) माथिका खण्ड (ख१), (ख२), (ख३), (ख४) को आपसी सहमति वा क्रमशः पहिलो प्राथमिकता बाट कम्तिमा २ जना महिला छनोट हुनेछन। तोकिएका अभिभावक इच्छुक नभएमा वा शैक्षिक योग्यता बाहेकको प्रचलित ऐन कानून बमोजिम अयोग्य भएमा सोही कक्षाहरुको दोस्रो वा तेस्रो स्थान प्राप्त गरेको विद्यार्थीको अभिभावकहरु मध्येबाट ती सदस्यहरुको छनौट गरिनेछ ।

(ग) कक्षा १ देखि कक्षा ८ सम्म सञ्चालित विद्यालयको हकमा

(ग१) कक्षा पाँचमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा छ मा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ग२) कक्षा चारमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा पाँचमा अध्ययनरत अभिभावक एक जना -सदस्य

(ग३) कक्षा तीनमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा चारमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(ग४) कक्षा एकमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा दुईमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव

(ग५) माथिका खण्ड (ग१), (ग२), (ग३), (ग४) को आपसी सहमति वा क्रमशः पहिलो प्राथमिकता बाट कम्तिमा २ जना महिला छनोट हुनेछन। तोकिएका अभिभावक इच्छुक नभएमा वा शैक्षिक योग्यता बाहेकको प्रचलित ऐन कानून बमोजिम अयोग्य भएमा सोही कक्षाहरुको दोस्रो वा तेस्रो स्थान प्राप्त गरेको विद्यार्थीको अभिभावकहरु मध्येबाट ती सदस्यहरुको छनौट गरिनेछ ।

(घ) कक्षा १ देखि कक्षा ५ सञ्चालित विद्यालयको हकमा

(घ१) कक्षा दुईमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा तीनमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(घ२) कक्षा दुईमा दोस्रो सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी तीनमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(घ३) कक्षा एकमा सबभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी कक्षा दुईमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(घ४) कक्षा एकमा दोस्रो स्थान प्राप्त गरी कक्षा दुईमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक एक जना -सदस्य

(घ५) माथिका खण्ड (घ१), (घ२), (घ३), (घ४) को आपसी सहमति वा क्रमशः पहिलो प्राथमिकता बाट कम्तिमा २ जना महिला छनोट हुनेछन। तोकिएका अभिभावक इच्छुक नभएमा वा शैक्षिक योग्यता बाहेकको प्रचलित ऐन कानून बमोजिम अयोग्य भएमा सोही कक्षाहरुको तेस्रो वा चौथो स्थान प्राप्त गरेको विद्यार्थीको अभिभावकहरु मध्येबाट ती सदस्यहरुको छनौट गरिनेछ ।

(२) यस ऐनको दफा १४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बाहेकका अन्य व्यवस्था दफा १४ बमोजिम नै कायम हुनेछ ।

१७. विद्यालयको सम्पत्तिः- (१) विद्यालयको नाममा रहेको चल/अचल संम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने प्रमुख दायित्व व्यवस्थापन समिति र पदीय दायित्व प्रधानाध्यापकको हुनेछ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयको चल/अचल सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ । सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको वा समायोजन गरिएको सामुदायिक विद्यालयको चल-अचल सम्पत्तिको व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(३) शैक्षिक गुठी तथा सहकारीको रुपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको चल- अचल सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ । त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र यो सम्पत्तिको स्वरुप नगरपालिकाको स्वीकृती विना परिवर्तन हुने छैन ।

(४) कम्पनीको रुपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति कम्पनीको नाममा रहनेछ ।

(५) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघसंस्थासंग दान दातव्यको रुपमा कुनै किसिमको चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगर शिक्षा समितिको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको सम्पत्ति नगरपालिकाको स्वीकृति वेगर सट्टापट्टा र बेचबिखन गर्न पाईने छैन ।

(७) विद्यालयको सम्पत्ति संरक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

प्रमाणीकरण
काशीराम यादव
नगर प्रमुख

१८. विद्यालयको वर्गिकरणः- विद्यालयहरुलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

१९अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्थाः - (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा नगरपालिकाले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले भर्ना शुल्क, मासिक शुल्क, परीक्षा शुल्क, पाठ्यपुस्तक शुल्क लिन पाउने छैन ।

(२) कुनै संघ संस्था वा अभिभावकले आफ्नो स्वेच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन सकिनेछ ।

(३) सबै वालवालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क र अनिवार्य तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशुल्क प्रदान गर्नको लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ ।

(४) दृष्टिविहिन बालबालिकालाई ब्रेललिपि तथा बहिरा तथा स्वर वा वोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई सांकेतिक भाषाको माध्यमबाट निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था गारेनेछ ।

(५) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एक पटक भर्ना शुल्क लिईसके पछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि भर्ना शुल्क लिन पाउने छैन ।

(६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत गर्नका लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।

(७) संस्थागत विद्यालयले लिन पाउने तोकिए बमोजिमको शुल्क नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नुपर्नेछ । यसरी शुल्क निर्धारणको स्वीकृती दिँदा विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिइनेछ ।

(८) संस्थागत विद्यालयले लिन पाउने शुल्क तथा शुल्क निर्धारणका आधारहरु लगायत अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(९) कुनै विद्यालयले यस ऐन तथा अन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड विपरित कुनै शुल्क लिएमा नगरपालिककाले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनु पर्छ ।

(१०) यस ऐन विपरित शुल्क लिने विद्यालयलको प्रधानाध्यापकलाई नगरपालिकाले स्पष्टीकरण सहित पच्चिस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२०. विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्ति सम्बन्धी व्यवस्थाः- (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिए बमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक कक्षामा प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुने विद्यार्थीलाई क्रमशः शतप्रतिशत, पचास प्रतिशत तथा पच्चिस प्रतिशत शुल्क मिनाहा गरी जेहेन्दार छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको प्रत्येक कक्षामा कम्तीमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिए बमोजिम विपन्न तथा गरिब, महिला, जनजाति, दलित, अपाङ्गता भएका र जेहेन्दार विद्यार्थीलाई निःशुल्क छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) विद्यालयमा छात्रवृत्ति वितरणलाई व्यवस्थित गर्न तोकिए बमोजिमको छात्रवृत्ति वितरण समिति रहनेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम छात्रवृत्तिका लागि विद्यार्थी छनौट गर्ने आधारहरु तथा प्रक्रिया सम्बन्धी अन्य

प्रमाणीकरण

व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२१. बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयमा पठाउनुपर्नेः- (१) सबै अभिभावकले चार वर्ष पूरा भएका वालवालिकालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा र पाँच वर्ष पूरा भएका बालबालिकालाई आधारभूत शिक्षाका लागि अनिवार्य रुपमा विद्यालय पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रका बालबालिकालाई विद्यालय पठाए नपठाएको सम्बन्धमा नगर शिक्षा समिति, सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष, विद्यालय निरीक्षक, शिक्षा शाखा प्रमुख तथा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(३) कुनै अभिभावकले उपदफा (१) बमोजिम बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाएको नदेखिएमा त्यस्तो अभिभावकलाई सम्झाई बुझाई, विशेष सहयोग तथा प्रेरित गरी त्यस्ता बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाउन लगाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम सम्झाई, बुझाई गर्दा समेत बालबालिकालाई नपठाउन अभिभावकलाई नगरपालिकाबाट उपलब्ध गराउने सेवा सुविधाबाट वञ्चित गर्न सकिनेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम विद्यालयमा भर्ना भएका विद्यार्थीलाई विद्यालयले निःशुल्क अध्ययन गराउनु पर्नेछ ।

(६) विद्यालय जाने उमेर समूहका वालवालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयमा भर्ना गर्न विद्यार्थी भर्ना अभियान तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्ने दायित्व शिक्षा समितिको हुनेछ ।

२२. विद्यालय खोल्न, कक्षा थप गर्न, नाम परिवर्तन गर्न, सार्न, गाभ्न, समायोजन गर्न, कक्षा वा तह घटाउन वा वन्द गर्न सक्नेः- (१) नगरपालिकाले नगर शिक्षा समितिको राय लिई कुनै ठाउँमा विद्यालय खोल्न, कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्न दिने, विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्ने, सञ्चालन भइरहेको कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न, दुई वा सो भन्दा बढी विद्यालय गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न, एउटा विद्यालयलाई अर्को विद्यालयमा समायोजन गर्न कुनै विद्यालयको तह वा कक्षा घटाउन वा बन्द गर्न सक्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले दुई वा सो भन्दा बढी सामुदायिक विद्यालयहरुलाई एक आपसमा गाभी वा समायोजन गरी एकीकृत आवासीय विद्यालयको रुपमा सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(३) विद्यालय खोल्ने, कक्षा थप गर्ने, नाम परिवर्तन गर्ने, सार्ने, गाभ्ने, समायोजन गर्ने, कक्षा वा तह घटाउने वा बन्द गर्ने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हनुेछ ।

२३. शिक्षकको सरुवाः- शिक्षक सरुवा संघ र प्रदेशको शिक्षा ऐन नियम बमोजिम हुनेछ । तर पारस्परिक निवेदन दिएमा, शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि हुने निश्चित भएमा र विद्यालयगत वा विषयगत शिक्षक दरवन्दि मिलान गर्न नगर शिक्षा समितिको निर्णय बमोजिम नगरपालिका भित्र सम्बन्धित शिक्षकलाई पायक पर्ने गरी एक विद्यालयबाट अर्को विद्यालयमा सरुवा तथा पदस्थापन गर्न सकिनेछ।

२४. नगर शिक्षा शाखा :- (१) नगर कार्यपालिकाले नगरपालिका अन्तर्गत एक नगर शिक्षा शाखा स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना हुने शाखाको प्रमुखको रूपमा शिक्षा शाखा प्रमुख रहनेछन् ।

(३) शिक्षा शाखा प्रमुखको काम, कर्तव्य, अधिकार नियमावलीले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

२५. शिक्षक छनौट समितिः- (१) सामुदायिक विद्यालयमा रित्त रहेको प्रधानाध्यापक वा नेपाल सरकारको स्वीकृत दरबन्दी, अनुदान, राहत र बालविकास सहजकर्ताको करारमा शिक्षक नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न वा संस्थागत विद्यालयमा स्थायी शिक्षक नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न प्रत्येक विद्यालयमा देहाय बमोजिमको एक शिक्षक छनौट समिति रहनेछ ।

(क) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सो समितिको सदस्य - अध्यक्ष

(ख) नगर शिक्षा शाखा प्रमुख वा तोकेको शिक्षा अधिकृत - सदस्य

(ग) नगरपालिकामा सूचिकृत विषय विशेषज्ञहरु मध्ये दुईजना - सदस्य

(घ) प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

तर विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएको र अस्थायी व्यवस्थापन समिति पनि नभएको खण्डमा नगरपालिका स्तरीय देहाय बमोजिम एक शिक्षक छनौट समिति रहनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत -अध्यक्ष

(ख) नगर शिक्षा शाखा प्रमुख वा तोकेको शिक्षा अधिकृत - सदस्य

(ग) नगरपालिकामा सूचिकृत विषय विशेषज्ञहरु मध्ये दुईजना - सदस्य

(घ) प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

(२) शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षक छनौट गर्ने सम्वन्धमा मापदण्ड निर्धारण वा कार्यविधि जारी गरेको भए शिक्षक छनौट समितिले त्यस्तो मापदण्ड वा कार्यविधिको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(३) शिक्षक छनौट समितिको वैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२६. करारमा शिक्षक नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्थाः- (१) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरवन्दीमा स्थायी शिक्षक नियुक्ति हुन नसकी तत्काल करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्नु पर्ने भएमा व्यवस्थापन समितिले शाखा प्रमुख मार्फत शिक्षक सेवा आयोगबाट करारमा शिक्षक नियुक्तिको लागि प्रकाशित भएको सूची माग गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम माग गरेको सूची प्राप्त भए पछि सूचीमा रहेका उम्मेदवारहरु मध्येबाट योग्यताक्रमका आधारमा व्यवस्थापन समितिले बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम आयोगबाट प्रकाशित सूचीमा करारका लागि कुनै उम्मेदवार नरहेमा वा सूचीमा समावेश भएका उम्मेदवारले शिक्षक पदमा नियुक्त हुन निवेदन नदिएमा व्यवस्थापन समितिले शिक्षक छनौट समितिको सिफारिसमा बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि योग्यता पुगेका कुनै व्यक्तिलाई करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्दा शाखा प्रमुखबाट दरबन्दी रिक्त रहेको वेहोरा प्रमाणित गराएर विषय मिल्ने गरी मात्र करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(५) राहत, अनुदान कोटामा, करार शिक्षक छनौट सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२७. विद्यालय तथा प्रारम्भिक बालबिकास शिक्षा केन्द्रलाई अनुदानः- (१) नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयहरुलाई देहायको आधारमा अनुदानको बाँडफाँड गर्नेछ ।

(क) विद्यालयको विद्यार्थी संख्या

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

(ख) विद्यालयको शिक्षक संख्या

(ग) विद्यालयको सिकाइ उपलब्धी

(घ) विद्यालयको आर्थिक अवस्था

(२) नगरपालिकाको सहयोगमा खोलिएका प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्रलाई तोकिए बमोजिम नगरपालिकाले अनुदान दिन सक्नेछ ।

(३) विद्यालयले प्राप्त गरेको रकम जुन कामका लागि खर्च गर्न निकासा भएको हो सोही शीर्षकमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयानुसार खर्च गर्नुपर्नेछ ।

(४) यस ऐन प्रारम्भ हुदाँका बखत सामुदायिक विद्यालयलाई दिदैं आएको अनुदान रकममा कटौती गरिने छैन ।

तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा र विद्यालयको तह वा कक्षा घटेकोमा वा समायोजन भएकोमा त्यस्तो विद्यालयलाई दिदैं आएको अनुदान रकममा कटौति गर्न कुनै बाधा पर्ने छैन ।

<u>२८. साझेदारीमा विद्यालय सञ्चालन गर्नसक्नेः-</u> (१) नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालय र सार्वजनिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयहरुबीच साझदोरीमा विद्यालय सञ्चालन गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका विद्यालयको व्यवस्थापन समिति गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार साझदोरीका तरिका तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>२९. सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेः-</u> (१) नगरपालिकाले समुदायमा साक्षरता, सीप विकास, निरन्तर सिकाइ र पुस्तकालय व्यवस्थापन समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(२) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र एक वडामा एउटा भन्दा बढी हुने छैन ।

(३) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>३०. निर्देशन दिन सक्नेः-</u> (१) नगरपालिकाले तोकिएको क्षेत्रसँग सम्बन्धित छात्राबास टयुसन सेन्टर कोचिङ सेन्टर सञ्चालनका लागि तोकिए बमोजिमका शर्त पुरा गरेका संस्था विद्यालय व्यवस्थापन समिति र नगर शिक्षा समितिलाई निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिईएको निर्देशनको पालना गर्नु अनुमति पाएका संस्था नगर शिक्षा समिति र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

<u>३१. अनुमति वा स्वीकृती रद्द गर्नेः-</u> कुनै विद्यालयले यो ऐन, यस अन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड वा नगरपालिकाले दिएको निर्देशन विपरित काम गरेमा त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति नगरपालिकाले रद्द गर्नेछ ।

<u>३२. दण्ड सजाय :-</u> (१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बिगो असूल गरी बिगो जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी एक लाख रूपैयासम्म जरीवाना वा छ महिनासम्म कैद वा सजाय दुवै हुनेछ ।

क) प्रश्नपत्रको गोपनियता भङ्ग गरेमा,

ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षणा गर्दा लापरवाही वा गैर जिम्मेवारीपूर्ण कार्य गरेमा,

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्रमा नियन्त्रणामा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा,

छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

ज) अनुमति नलिई शैक्षिक कार्यत्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्ष, भाषा शिक्षण कक्षा, कोचिङ्ग कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा,

झ) दण्ड सजाय सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>३३. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नुपर्नेः-</u> (१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रुपमा सिकाइ सहजीकरण गर्ने वातावरण सृजना गर्न तथा विद्यालयभित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

<u>३४. बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक दुरव्यवहार गर्न नहुनेः-</u> विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुरव्यवहार गर्न पाईने छैन ।

<u>३५. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरणः-</u> (१) शिक्षकहरू उच्च आदर्शले प्रेरित भई विद्यार्थीको सिकाइलाई आफ्नो मुख्य कर्तव्य सम्झेर सिकाइ सहजीकरण कार्यमा संलग्न हुनुपर्नेछ ।

(२) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको लागि आचारसंहिता तोकिनेछ । तोकिएका आचारसंहिताको पालना गर्नु शिक्षक तथा कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

(३) तोकिएको आचारसंहिताको पालना नगरेमा एवं देहायको अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाइनेछ ।

क) पदीय दायित्व पुरा नगरेमा,

ख) विना सुचना लगातार १५ दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनपुस्थित रहेमा,

ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको प्रमाणित भएमा,

घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजायँ पाएमा,

ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै व्यवसायिक क्रियाकलाप गरेमा,

च) शिक्षक वा कर्मचारी राजनीतिक दलको कार्यकारिणी समितिको सदस्य रहेको पाइएमा,

यस खण्डको प्रयोजनका लागि कार्यकारिणी समिति भन्नाले राजनीतिक दलको विधान बमोजिम गठित केन्द्रीय स्तर, प्रदेश स्तर, जिल्लास्तर वा स्थानीय स्तरका कार्यकारिणी समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

<u>३६. नेपाल शिक्षक महासंघः</u>-सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकको पेशागत हक हितको सम्बन्धमा कार्य गर्ने नगरपालिकामा एक नेपाल शिक्षक महासंघ रहनेछ ।

<u>३७. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुनेः-</u> (१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयको प्रशासनिक व्यवस्थापन सम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन पाइने छैन ।

प्रमाणीकरण

कासिराम यादव
नगर प्रमुख

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विद्यालयको पठनपाठनमा बाधा नपुग्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, प्राकृतिक प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र नगरपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

३८. तलव भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने:- नियमानुसार विदा वा काज स्वीकृत गराई बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षक वा कर्मचारीले अनुपस्थित अवधिको तलब भत्ता पाउने छैन र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा गणना हुने छैन ।

३९. स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने:- सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीले स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन दिनुहदैन । यो दफा प्रारम्भ हुनुअघि कसैले स्थायी आवासीय अनुमति लिएको वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन गरेको भए त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीलाई भविष्यमा निजले काम गरेको सेवाको लागि अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनेछ । यसरी वर्खास्त हुने शिक्षकले संघीय शिक्षा ऐनमा उल्लेख भए अनसारका सुविधा मात्र प्राप्त गर्नेछ ।

४०. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:- बिद्यालयमा रहने कर्मचारीको दरबन्दी, नियुक्ति प्रक्रिया र कर्मचारीले पाउने सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४१. शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात, दरबन्दी मिलान र थप शिक्षक सहायता:- शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात दरबन्दी मिलान र थप शिक्षक सहायता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४२. ट्युसन, कोचिङ, जस्ता विद्यालय बाहिर हुनेअध्यापन सेवा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) ट्युसन, कोचिङ, शैक्षिक परामर्श सेवा, भाषा शिक्षण कोर्ष, पर्वूतयारी, कम्प्यूटर तालिम तथा अन्य तालिम कक्षा लगायतका सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिकाबाट अनुमति लिन पर्नेछ ।

(२) ट्युसन, कोचिङ, शैक्षिक परामर्श सेवा, भाषा शिक्षण कोर्ष, पूर्व तयारी, कम्प्यूटर तालिम लोक सेवा आयोग र शिक्षा सेवा आयोग तथा अन्य तालिम कक्षा लगायतका सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४३. नियम बनाउने अधिकार:- यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न यस ऐनको अधिनमा रही कार्यपालिकाले देहायका विषयमा नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

(क) विद्यार्थीलाई लाग्ने शुल्क निर्धारणका आधारहरु,

(ख) विद्यालयको छात्रवृत्ति,

(ग) विद्यालयलाई दिइने अनुदान,

(घ) प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन,

(ङ) विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धीको परीक्षण तथा मूल्याङ्कन,

(च) विद्यार्थी शिक्षक अनुपात तथा दरबन्दी मिलान,

(छ) विद्यालय नक्सांकन र समायोजन,

(ज) प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा शिक्षक सहयोग,

(झ) माध्यमिक तहको कक्षा एघार र बाह्रमा शिक्षक व्यवस्थापन,

(ञ) प्रारम्भिक बालशिक्षा केन्द्र व्यवस्थापन,

(ट) विद्यालयको सह तथा अतिरिक्त कार्यकलाप र कार्यक्रम,

(ठ) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा,

प्रमाणीकरण

काशीराम यादव
नगर प्रमुख

(ड) विद्यालयको नामाकरण,

(ढ) विद्यालयमा छात्रवास सञ्चालन सम्वन्धि व्यवस्था,

(ण) विद्यालयको पाठ्यक्रम पाठयपुस्तक र सन्दर्भ सामग्री,

(त) विशेष तथा समावेशी शिक्षा,

(थ) अनौपचारिक तथा निरन्तर शिक्षा,

(द) दुर तथा खुला शिक्षा,

(ध) नगर शिक्षा कोष,

(न) विद्यालयको कोष,

(प) विद्यालयको पुस्तकालय र वाचनालय,

(फ) ट्युसन, कोचिङ, शैक्षिक परामर्श, भाषा शिक्षण, कम्प्युटर तालिम र अन्य तालिम जस्ता विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन सेवा,

(ब) शिक्षक तथा विद्यार्थीको आचारसंहिता,

(भ) विद्यार्थी सल्लाह तथा निर्देशन सेवा,

(म) शिक्षक तथा विद्यालय व्यवस्थापन तालिम,

(य) प्रधानाध्यापक नियुक्तिको लागि आवश्यक योग्यता, काम, कर्तव्य, अधिकार र सुविधा,

(र) विद्यालयको झण्डा, चिन्ह र प्रार्थना,

(ल) विद्यालयको परीक्षा,

(व) स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालय सञ्चालन सम्वन्धी व्यवस्था,

(श) अभिभावक शिक्षा,

४४. संक्रमणकालीन व्यवस्था :- (१) यस ऐनले तोकिए बमोजिम हुने भनि व्यवस्था गरेको काम नियमावली पारित नभएसम्म नगर कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ ।

(२) यो ऐन जारी भएपछि विद्यालयमा रिक्त रहेका दरबन्दीमा विज्ञापनको अनुमति नगरपालिकाले दिन सक्नेछ ।

४५. बाधा अड्काउ हटाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनमा बाधा अड्काउ परेमा नगरपालिकाले त्यस्तो बाधा अडकाउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह हुनेछ ।

४६. बचाउ र लागू नहुने:- (१) यस ऐन अन्तर्गत बनेका दफामा लेखिएका कुराहरु यसै ऐन बमोजिम र यसमा नलेखिएका कुराहरु प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम हुनेछ ।

(२) यस ऐन वा अन्तर्गत उल्लेखित कुनै विषय संघीय कानून वा प्रदेश कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ ।

(३) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेको कसुरमा भ्रष्टचार निवारण ऐन २०५९ अन्तर्गत कार्यवाही चलाउन बाधा पर्ने छैन ।

(४) सबैला शिक्षा ऐन, २०७७ खारेज गरिएको छ ।

प्रमाणीकरण

२०८१।०४।०६

काशीराम यादव
नगर प्रमुख